

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

*Дем'яненко Є.В., Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – Смігунова О.В.*

Для країн з ринковою економікою є важливим сприяння розвитку малого бізнесу. У розвитку малого бізнесу зацікавлені всі верстви суспільства, гігантські економічні структури, політичні та громадські організації, окремі громадяни, оскільки малі та середні підприємства — базис, на якому ґрунтується вся економічна піраміда, котра забезпечує зайнятість всього населення, задоволення його життєвих потреб

Дослідження природи малого бізнесу, його місця та ролі у розвинутих ринкових економіках є об'єктом уваги таких науковців, як: Т. Кондратюк, О.Кужель, В.Ляшенко, О.Мазур, І.Михасюк, В.Сизоненко, С.Соболь. Формування економіки ринкового типу у вітчизняних умовах об'єктивно вимагає становлення малого підприємництва як повноцінного суб'єкта ринку, зміцнення його позицій в умовах конкурентного середовища. З розвитком даного сектора економіки пов'язується можливість розв'язання низки важливих проблем загальнодержавного та регіонального значення: забезпечення зайнятості населення, подолання бідності, підвищення рівня ділової активності населення, зміцнення економічного потенціалу регіонів, сприяння розвитку конкуренції у підприємницькому середовищі. Потреба у створенні ефективної системи функціонування та розвитку малого підприємництва та вдосконалення існуючої законодавчої бази, що регулює підприємницьку діяльність, зумовлена роллю цього сектора економіки в забезпеченні соціально-економічного розвитку країни [Красноручський, с. 57]. Доволі тривалий час в економіці України істотно домінував великий бізнес, що логічно, з огляду на наше радянське минуле. Тільки в останні десять років малий і середній бізнес почав потроху ставати драйвером нашої економіки, тому ще залишились декілька неподоланих проблем. Однією з найгостріших проблем становлення і розвитку малого підприємництва є забезпечення його достатніми фінансовими ресурсами, чому сприяє ціла низка причин: недостатній рівень отриманого прибутку, відсутність знань та вмінь проводити амортизаційні відрахування, недостатній рівень власних заощаджень та сформованих фондів. Все це зумовлює необхідність розвитку широкої мережі фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва. Особливо актуальним є питання щодо кредитування малих підприємств у сільській місцевості, переважна більшість яких обмежена в можливостях кредитування, характеризується низькою конкурентоздатністю та недостатнім рівнем кваліфікації для отримання кредиту. Не кожне мале підприємство спроможне сплачувати досить високі процентні ставки. Комерційні банки, у свою чергу, не поспішають розвивати відносини з малими підприємствами через підвищений ризик неповернення кредитів [1, с. 27]. Серйозним бар'єром на шляху ефективної взаємодії банківської системи з підприємницькими структурами є домінування короткотермінових кредитів, адже термін їх повернення здебільшого становить один рік. Такі стислі строки повернення кредиту гальмують перспективні інвестиції в малий бізнес. Якщо за короткостроковими кредитами потреба покривається приблизно на 50%, то за довгостроковими лише – лише на 2% [2, с. 117]. Серйозний конфлікт інтересів комерційних банків, як постачальників кредитних ресурсів, і малого бізнесу, як потенційного їх споживача, виникає на ґрунті високих процентних ставок. На сьогоднішній день комерційні банки надають кредити юридичним і фізичним особам 28-29% у гривні [3].

У свою чергу, для суб'єктів малого підприємництва в Україні головними недоліками кредитів як джерела фінансування є банківська бюрократія, тривалий термін ухвалення рішення про надання кредитів, їх коротко- та середньостроковий характер, нестача інформації про кредитні ресурси, вимоги щодо розкриття інформації [4, с. 22]. Із цього стає очевидним, що державна фінансова підтримка створення та розвитку малих підприємств ще недостатньо ефективна. Її вдосконалення вимагає вирішення трьох ключових проблем [2]: створення розгалуженої мережі малих кооперативних банків, які спеціалізуються на кредитуванні малих підприємств; розширення бази кредитування малих підприємницьких структур та – зниження

процентних ставок за кредитами; активізація співпраці з іноземними фінансовими інститутами, що функціонують у сфері малого бізнесу. Другою, не менш важливою проблемою є державна політика оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Об'єктивний аналіз основних тенденцій в розвитку малого підприємництва показує, що за останній період часу податковій політиці держави взагалі й оподаткуванню малого підприємництва зокрема приділяється значна увага. Свідченням цього є прийняття Податкового кодексу України, який має значний вплив на правове поле діяльності малого підприємництва. Прийняття цього важливого нормативно-правового акту мало б значною мірою структурувало інтереси держави і суб'єктів. Проте внаслідок необґрунтованої податкової реформи фінансове навантаження на мале підприємництво зросло, відносини з фінансальними органами залишилось не врегульованим [5, с. 37]

Помітну роль у кредитуванні малого бізнесу відіграють небанківські фінансові інститути. В їх структурі особливо важливу роль відіграють кредитні спілки, як один з динамічних важелів підтримки та економічної самоорганізації дрібних підприємців. Сьогодні цей секторещо зменшив динаміку кредитування, тому відсутнього впливу свого функціонування на розвиток підприємництва не здійснює [6, с. 59]. Необхідним елементом небанківського фінансового сектора в Україні має стати надання лізингових послуг. У країнах з розвинутою ринковою економікою частка операцій лізингу становить сьогодні 30% від усіх інвестицій в основний капітал. На регіональному рівні управління активно слід розвивати спеціалізовані неприбуткові мікрокредитні організації, основною функцією яких повинно стати мікрокредитування та надання фінансової підтримки малому бізнесу.

Формування небанківських установ на регіональному рівні повинно мати якісне організаційне забезпечення, яке передбачає взаємодію органів місцевого самоврядування, фінансово-кредитних установ та суб'єктів підприємництва. Зважаючи на те, що більшість підприємств малого бізнесу є платниками єдиного податку, який є одним з основних джерел наповнення місцевих бюджетів, саме органи місцевого самоврядування повинні виступити координатором організування взаємовідносин[2].

Таким чином, створення ефективної системи підтримки малого підприємництва, що включає тісну взаємодію банківських установ та небанківського фінансового сектора, кредитних спілок, страхових фондів, лізингу, венчурних компаній створює підґрунтя для здійснення гнучкої кредитної політики, ефективного фінансування малого підприємництва. Вирішення окресленого кола проблем, зв'язаних із фінансово-кредитною підтримкою малих підприємств, дозволить суттєво підняти роль цього важливого сегмента економіки в поглибленні ринкових відносин на селі.

Література.

1. Батковський В.А. Проблеми кредитування малого підприємництва / В.А. Батковський // Вісник НБУ. – 2015. – Квітень. – С. 28-33.
2. Варфоломеева В.О. Фінансування інноваційної діяльності як чинник розвитку малого підприємництва / В.О. Варфоломеева // Вісник Української академії банківської справи.- 2015.- № 2.- С. 113-118.
3. Білорус О.Г. Фінансові та грошово-кредитні чинники інвестиційно-інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу / О.Г. Білорус // Банківська справа. – 2014. – № 1. – С. 14-18.
4. Безус П.І. Фактори впливу на формування та реалізацію інноваційної стратегії підприємства/ Безус П.І., Безус А.М. // Науковий вісник. Серія «Економіка»: Збірник наукових праць науково-педагогічних працівників. Вип. 1, 2014. - К.: ВПЦ АМУ, 2014. – с. 61-69.
5. Бобиль В. Розвиток малого та середнього підприємства як складова соціально-економічної стабільності сучасної України / В. Бобиль // Україна: аспекти праці. - 2014.- № 3.- С. 35-39
6. Гловацька В.В. Підприємництво та його соціально-економічна сутність / В.В. Гловацька // Економіка АПК.- 2015.- № 12.- С. 57-64.
7. Красноручський О.О. Проблеми та перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Красноручський О.О., Колпаченко Н.М., Смігунова О.В. // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 172. – Харків: ХНТУСГ, 2016 р. – С. 54-62.